

הַשְּׁלֵמָה הַסְּדֵרָה הַמְּבַקֶּשֶׁת בְּכָל בַּיִת יִשְׂרָאֵל! הַמִּשְׁתַּבְּחֵת בְּרַבֵּי "שִׁבְתַּת טִישׁ" בַּחֲנִיּוֹת הַסְּפָרִים

גיליון מס' 358

פרשת חוקת, ג' בתמוז תשע"ט

שִׁבְתַּת טִישׁ

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פְּנִינִים

וַתֵּן עֲלֵינוּ מִים חַיִּים אֱלִיבְלִי (טו, יז) תבנת נתן נקראת משני הצדדים, שצריך לטרוח לחפש מים לנטילת ידים, לפניו ארבעה מיל ולאחריו רק מיל אחד, ורמז לזה פי סופי התבות חיים אליבלי הם מיל, ורמזו בא בסופי התבות כדי לרמז שרק לאחריו חוזר מיל אחד. (כח הכהו)

המורה הסלע הזה נוציא לכם מים (כ, י) - אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכמו הסלע שקשה לשברו גם דברי תורה לפעמים קשה להבינם, אולם ממנו יצאו מים ואין מים אלא תורה. ועוד רמז יש כאן על מחזיקי התורה שמזילים בספסם למענם, כי סלע בגימטריה פספ, שעמו אפשר להוציא את מי התורה. (מגדנות לחוקיהו)

כל העדה הר הקר (כ, כב) - בגימטריה זה תפוח גדול, כרשיי תפוח קטן על גדול. (מגדנות)

והפשט את אהרן (כ, כו) - כתב המגלה עמקות שאהרן לא בקש להכנס לארץ ישראל, כי ראה שעתידיה נשמתו להתגלגל בעזרא הסופר. ורמז לזה, כי אלעזר אותיות לעזרא, וראשי התבות לא יבא אל הארץ: אכל אהרן יבוא בעזרא להכנס אתו לארץ. (קול התור)

שלשים יום (כ, כט) - שלשים יום אותיות ישים שלום, שקבו על אהרן שהיה אוהב שלום, וראשי תבות הפסוק כלו הם בגימטריה אוהבי השלום, שלמדו ממנו מדה זו. (מגדנות)

אתיזהב בסופה (כא, יד) - תזיל המשיכו פסוק זה על החכמים שמתופחים בהלכה פאויבים, ואינם זזים משם עד שנששים אוהבים. ורמז לזה, שתבת את קרמזת על תלמידי חכמים כמאמר תזיל אתיה אלוקי תירא לרבות תלמידי חכמים, ותבת והב בגימטריה אהבה, שסופם לבוא לידי אהבה. (קרו לודו)

ואשד הנחלים (כא, טו) - סופי תבות דם, פי האמוריים נהרגו כשעמדו להרג את ישראל, והקב"ה הציף את דםם בנחל כדי שגני ישראל יראו את הנס שעשה להם. (קרו לודו)

ועוד רמז לזה, תבנת ואשד שהוא ראשי תבות והוא שפרכות דם אמוריים. (אור החמה)

סְפּוּרִים בַּפְּרָשָׁה

זאת התורה אדם (יט, יד)

באחת השבתות של שנת ת"ר, שבת רבי יצחק מוורקא בעיר לגליו, ושם כבדוהו בסנדקאות בכרית מילה שנגרקה בבית מדרשו של 'החזוזה' מלגליו. רבים נהרו אל בית המדרש כדי לחזות בזיו פניו של הצדיק מוורקא, ועל אף שהדבר היה פעשירים וקמש שנה לאחר הסתלקות החזוזה בתשעה באב תקע"ה, התישב הרבי בירפתי השלחן וסרב לשבת בראש השלחן, וספר שבחני 'החזוזה' לא ההיו מעולם לעלות לצד המזרחי של בית המדרש מרב יראתו אותו. נדחקו בלם לצד מערב, ובשראה הרבי את ההמלה קרא ואמר: "כל יהודי הוא בבחינת ספר תורה, שנגמר זאת התורה - אדם, ולכן אין להשען עליו ולדחוק אותו". אחד המסבים היה רבי אלוקים גציל נכדו של ה"חכם צבי", והוא נענה ושאל: "הרי ספר תורה אחד מתר להניח על ספר שני"? השיב הרבי: "כל אחד צריך להחשיב את השני כספר תורה, אבל לא לחשב זאת על עצמו". באותו מעמד השתתף גם רבה של העיר, רבי משלם זלמן אשכנזי, וכששמע דברים אלו נענה ואמר: "אלו לא פאתי אלא לשמע דבר זה - דיי", ומתוך הדברים התגלגלה השיחה על גדל המצוה לזכות את הרבים בספרים, ולכן הקדיש בצוואתו את כל ספריו לבית המדרש לטובת הכלל, וכך עשו.

ודברתם אליהסלע לעיניהם ונתן מימיו (כ, ח)

ספר רבי לוב איגור מלגליו שהיה עד לדבר בנערותו, פאשר אל זקנו גאון ישראל רבי עקיבא איגור, הגיע פעם רבי יעקב מליסא בעל 'חות דעת' ונתיבות המשפט לבקרו, ובאותו יום בא גם ה'חתי'ם סופר לבקר את חותנו רבי עקיבא איגור. לכבוד האורחים הנכבדים, צוה רבי עקיבא להכין סעודה גדולה, ואחד הבחורים החשובים שבישיבה התמנה לשמש את הרבנים הגדולים. במהלך הסעודה נשא רבי יעקב מליסא פלפול חריף, אולם ה'חתי'ם סופר הפריף את דבריו. ראה רבי עקיבא איגור שדעתו של האורח חלשה עליו, ולכן קרא לבחור המשמש בפעדה ושאל לחות דעתו. נענה הלה ואמר: "לדעתי הצדק עם הגאון מליסא", ומיד ישב את כל קשיותיו ופרכותיו של ה'חתי'ם סופר עד שהעקב היה למישור. געה ה'חתי'ם סופר בבכי ואמר: "באמת הצדק אתי, אולם אם חותני הגאון יצוה אפלו לאבן לדבר, אזי יתקמו דבריו". כשסים הרבי מלגליו את דבריו אמר: "אל תדמו בנפשכם שדודי אמר את הדברים האלו מן השפה ולחוץ, הוא האמין בכל לבו בכך, שהרי ידע שאין בכחו של הבחור לפלפל באפן נפלא כפי שעשה, בפרט שהיה עסוק בהגשת המאכלים ולא היה דעתו נתונה על הדיבור, אלא שרק בכחו של זקני הקדוש נשא את דבריו".

וממדבר מתנה (כא, יח)

אל ה'סבא קדישא מרוזין, הגיע פעם עשיר אחד עם פדיון בסכום גדול, וספרו עליו שהפסיד את כספו ולא שלם את חובותיו לנושיו. החזיר לו הרבי את הכסף ואמר: "בפרשת חקת נאמר 'וממדבר מתנה'. המדבר מסמל את הישר והנאמנות, כדברי תז"ל על יואב שביתו במדבר פי היה נקי מגזל, ואף אני נוטל רק ממון שהוא טהור כמדבר, ולא ממי שלא שלם חובותיו".

לרפואת הילדה מרים בת חיה ברכה יהודית תחי ולרפואת הנער אושר אמיל בן ברטה שיחי

זמני השבת - ירושלים הדלה"נ 7.13 צאת השבת 8.30 רבנו תם 9.06

לבלת הגיליון והנחיות
05806777@gmail.com :7'אוי

הגיליון מודפס באלפי עותקים לזיכור הרבים בנדבת ידידינו היקרים הי"ו לע"נ ג'מילה בת יוכבד, אליהו בן חנינה ושמעון בן ג'מילה ע"ה - למשפחת אחיו. ולע"נ רבי שמעון זנטי בן מסעודה ע"ה ולע"נ מרת רחל בת אביה ע"ה למשפחת גטו, ולע"נ סמי בן שלמה ז"ל למשפחת אבוקרט. ולרפואת: הבחור גבריאל זנטי בן חנינה שיחי, חוקיה בן כאפי שיחי ואורה בת במוני יפה למשפחת מגן תחי' - בתושח"י

היה היה

ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור

מאז שנצטוו בני ישראל על הטהרות, היו הטמאים נטהרים מטמאת מת על ידי אפר פרה אדמה. תשע פרות נעשו לישראל במשך הדורות, ואת העשירית יבין מלך המשיח במהרה בימינו. גם לאחר חרבן בית המקדש השני, עידן השתמר בארץ ישראל מעט מאפר הפרה ועד תקופת האמוראים עדן היו גדולי העם מטהרים את עצמם באפר הפרה ואוכלים חלין בטְהרה, אלא שלאחר מכן נגזר האפר ולא נודע מקומו רק ליחידים סגולה. מרן החיד"א כתב שלבו אומר לו, כי האריז"ל היה נטוה באפר פרה על ידי אלהיו הנביא וכוונתו, וזאת נחה עליו ורח הקדש להפליא. כך גם ספרו זקני ירושלים על רבי מנחם מנדל משקלוב, תלמידו של הגר"א מוילנא, שאחר שעלה לירושלים אמר: "אם יצטרכו ישראל לאפר הפרה של משה, יכול אני להראות להם איפה הוא".

בשנת תרכ"ט, בקר ה"דברי יחזקאל", רבי יחזקאל שרגא משינובה, בנו בכורו של ה"דברי חיים" מצנז, בארץ ישראל, ושהה בה במשך כשמונה עשר חודשים. ספורים נפלאים מספרים על הימים הרבים בהם שהה הצדיק בערי הקדש שבארץ, ומפה לאזן עברו שמועות שונות על הספה שהביאה אותו לבקר בארץ ולשוב לגולה, אך הוא שמר את סודו בלבו והדבר נותר פתוחה ועלמה.

ימים ארבעים עשה רבי יחזקאל שרגא בערי הגליל, ובעודו רכוב על בהמות וגמלים בקר בערי הקדש טבריה וצפת, השתטח על קברי הצדיקים שבגליל ונפגש עם רבני הערים וגדולי החכמים שבהן, שחרדו לקראתו והתאבקו בעפר רגליו. והנה נודע לחכמי צפת, ובראשם לרבם הנערץ רבי שמואל הליר, כי האורח משינובה סיס זה עתה את בקורו בעיר הקדש טבריה, והוא עושה עתה את דרכו ברכיבה אל עבר העיר צפת העתיקה השוכנת בראש ההר. כיון ששמע זאת רבי שמואל, יצא לקראת הצדיק כדי לקבל את פניו, ומי רואה את הרב יוצא ואינו יוצא עמו? התאספו אפוא בני צפת בפאתי העיר והמתינו לבוא אורחת הצדיק, אך לפליאתם המתינו עד בש שעות ארוכות. עד שכבר פנה יום והלילה פרש את כנפיו. דאגה חדרה אל לבם של המתנינים והם חרדו לשלומם של הצדיק ובני לויתו, והיו אף שחזרו לבייתם לאחר שסבלנותם פקעה. לבסוף הגיעו בני השירה פשהם בריאים ושלמים ונכנסו צפתה אחר כבוד. "מה ארע לכם בדרך? ומדוע פה בוששתם לבוא?" שאלו בני צפת את מלוויו של הצדיק, והללו ספרו: "יצאנו מהעיר טבריה בעוד היום גדול, אלא שבאמצע הדרך עצר הרבי וירד מן החמור, פשהו מביט כל העת אל ההר הנשא ממול, ובקש להתפלל שם תפלת מנחה בצבור. ורדנו בלנו ופתחנו בתפלה, אלא שהרבי עמד בתפלתו החרשית במשך שעות ארוכות ובלנו ונאלצנו להמתין לו כל אותו הזמן".

פליאה אחרת את יושבי העיר צפת, והם מהרו לספר את הדברים לרבם האהוב. כששמע רבי שמואל את הדברים, מהר לחקר את בני השירה: "היכן היה המקום שבו עצר הרבי ובסמוך לאיזה הר עמד?" היו שם בשרה כמה מתושבי האזור והם ספרו מיד: "הדרך היה בדרומה של צפת, סמוך לכפר עקבא שנקרא גם 'עין פחל'". התרגש רבי שמואל מאד וקרא: "עכשו יודע אני שאיש אלקים קדוש הוא הצדיק משינובה ועינו פקוחה על הכל".

לא הבינו הנאספים את פונתו של הרב, והוא החל לספר: "לפני שנים אהדות בא אלי פלאח ערבי מתושבי הסביבה, ודמעתו על לחיו. כל בלוי היה עטוף בצער ובאנינות ובקול נשנק מבכי בקש ממני עזרה ותושיה לצאת מהמצר לרוחה. תרדתי לקראתו ובקשתי ממנו לספר מה ארע לו, והוא החל לשפך לפני את מסכת היסורים וכוס התעורלה שבאו עליו בתקופה האחרונה. תחלה חלו ילדיו וכמה מהם מתו. גם במקנהו הפה הדבר והוא החל להפסיד את רכושו, ואף הוא עצמו חלה ונפל למשכב. הבין הערבי כי יד ה' היתה בו והוא בא אלי כדי לדרש את האלקים על מה עשה ה' לו ככה ומה חרי האף הגדול הזה. התחלתי מיד לחקר את הערבי ולדרש ממנו לפרט לי את כל מעשיו בעת האחרונה מאז החל הנגף להכות בו, ובקשתי ממנו לפשפש במעשיו אולי עשה חטאה גדולה והזיק לאדם כלשהו בגוף או במקומו, אך הוא טען בתקף שגוח הוא לבריות ואין גידו שום גזלה או צער שעשה לזולת. המשכתי לבקש ממנו להזכר בדבר שלא פשוה שעשה בזמן האחרון, ומבלי משים ספר הערבי, כי לפני תקופת מה חפר בשפולי ההר והוא שבקברא, ושם מצא שני פדים עתיקים מלאים אפר שרוף, ומאז נטל את הפדים והביאם לביתו, תחלה מסכת הצרות וההרפתקאות לרדף אותו עד תרמה".

"כששמעתי זאת" המשיר רבי שמואל בספורו, "אחזוני חיל ודעדה, כי מקבל בידי שאפר זה הוא אפר פרה אדמה שנגזר שם לאחר חרבן בית המקדש השני, ומיד צויתי על הערבי למהר להחזיר את הפדים אל מקומם תחת ההר, ולאחר מכן למלא את המקום בעפר עד שלא יהיה נכר שם מאומה. הערבי שמע לקולי, ולאחר זמן חזר וספר שהמגפה נעצרה בביתו והכל שב לקדמותו". סיס הרב ואמר: "עכשו תבינו מדוע פה נפעמתי כששמעתי שהרבי עצר בדרך כדי לדרש את ההר, כי הוא חש בריח הקדש שבמקום ושם נשא את תפלתו לזרוז הגאולה".

מאורות

אדמו"ר רבי מנחם מנדל מליובאוויטש ז"ע ליום ההוללה א' בתמוז השנ"ד

מנהיגם של רבנות אלפי ישראל ופלא הדורות. נודע בגאונותו הפלאית עד שכל רז לא אנים לה, ורבים השיב מעון. פעילותו חקקה עולמות ונשא על לוח לבו את משא העם כאשר ישא האמן אתהיגן. נודע בצפירתו הגדולה לביאת המשיח וכל ימיו היו קדש לזרוז הגאולה. התמנה כנשיא חסידות חב"ד ליובאוויטש לאחר פטירת חותנו הר"צ שהעריצו מאד, ועוד בצעירותו התבטא עליו שהוא בקי בבבלי וירושלמי ודברי הראשונים, וכך גם התבטאו עליו גדולי הדור שעמדו נפעמים אל מול גאונותו הבלתי נתפסת והקפו ידעוהו בכל מקמני התורה בגולה ובגטת. בחסדי שמים נצל מצפירי הנאצים והתישב בגירויורק ליד חותנו. במשך עשרות שנות הנהגתו לא יצא מעירו, והקדיש את כל ימיו ושנותיו למען הכלל והפרט. מכל קצו תבל פנו אליו בדבר, ושונה ורחמים ורבים נושעו בזכותו בדרך גם נפלא. מדת אהבת ישראל שפעמה בו היתה לשם דבר, וכאשר נשאל פעם כיצד מסגל הוא לעמד על רגליו שעות ארוכות ולקבל במאור פנים את אלפי האנשים שמשחרים לפתחו, השיב: "כאשר סופרים ומונים אבנים טובות ומרגליות, לא חשים בעיפות ובחלשה, כי כל יהודי הוא בבחינת אבן טובה". הקפד חביריו נעלה מבינת אגוש והם מקיפים את כל חלקי התורה בעשרות פרקים רבי כמות ואיכות, ואלפי שילוחיו ממשכילים והפיץ תורה וחסידות בעולם כלו. ציונו שבבית העלמיו היהודי בגירויורק, הפך לתל תלפיות ומקום המסגל לישועה.

יוסיף דעת

דבר פלא הובא בתרגום יונתן בן עוזיאל שבפרשתנו, שאת הפרה האדומה היה הכהן בודק לפני השחיטה בי"ח הטריות שבה כדי לוודא שהיא כשרה. רבים תמהו על יונתן, שהרי במסכת חולין נאמר שהפרה אדומה נשרפה בשלמותה ולא חששו לטריפות מפני שהולכים בה אחר הרוב, ורק שאפשר בודקים את פניה בהמה, אבל כשאי אפשר לבדוק אין חיוב לעשות כן. מסיבה זו כתב המפרש של תרגום יונתן, שדבריו אינם לפי השיטה שסומכים על הרוב ואין צורך בדיקה, ויש אומרים שדברי התרגום הם כמזוה דרבנן. גם רבי שאול אב"ד אמשטרדם בספרו "בנין אריאל" מביא מדברים אלו, ומוסיף תמיהה על דברי הפסוק "ושחט אותה לפניו" שדרשו חז"ל בספרי זר שוחט ואלעזר רואה, ואם כן לשם מה היו זקוקים לאלעזר ומתרח במופן פלאי על פי דברי הגמרא בשבת, שכל ארבעים שנות הנדודים במדבר היו בני ישראל משתמשים באור של עמוד הענן והיו יכולים להביט מחוץ לחבית ולדעת מה יש בתוכה, כי עמוד הענן היה מגלה ומראה מה יש בגסטרות ולא היה שום מסך המבדיל לשום דבר. ומכיוון שהיתה במדבר האפשרות לבדוק את הפרה באמצעות עמוד הענן, לכן היה אלעזר בודק את הפרה בענו ובודק אותה בי"ח טריפות. כי אז היה הדבר בגדר האפשרי. והרי לנו מעין 'קרני רגנטן' שבימינו: בנינו גבריאיל כתב, שדברי יונתן מוסיבים רק על הפרה הראשונה שנחשפה בימי משה, ומכיוון שהיתה הראשונה לכל הפרות היה צורך לעשותה בשלמות ובהידור, ולכן בדיקה לפני השחיטה שאינה טריפה, ודברי הגמרא שסומכים על הרוב מוסיבים על הפרות הבאות ולא על הפרה שבימי משה. ומצוות רבות יש, כשפעם הראשונה מהדרים בה יותר מלאחר מכן. כגון בנס חנוכה שלא רצו להסתמך על ההיתר שמואה הותרה צביבו בשעת חוכת המקדש, וכן העומר שהקריבוהו כבנייתם לארץ ישראל, וכן בעבד עברי שאם לא היה נשוי, אין בעליו נותן לו שפחה כנענית. ועוד.

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

אז ישיר ישראל וגו' - צריך לדעת שירה זו מה טיבה, גם לקמה לא אמרו שירה על המן כמו שאמרו שירה על המים, גם כל הפרשה צריכה באור. ואפשר, כי שירה זו על התורה אמורה, ובה גם פן לא נקרא תגר על הדור ההוא לקמה לא שזורה שירה חדשה כשתנה להם תורה מורשה אשר לה נאונה תהלה, כי ודאי היא זאת שירת התורה שנקראת באר מים, נקראת באר על שם המקור שהיא שכינה עליונה שנקראת באר, גם מים לפי שהתורה נמשלה למים, ואמרו עלי באר לשון עליונה, כי לא על באר שלמטה הם אומרים אלא על באר עלי פרוש עליון, ענו לה על דרך אומרו ותען להם מרים שהוא דרך השיר, ואמרו חפזיה שרים וגו' - ותבאר על פי דבריהם שאמרו כי באמצעות עסק התורה מתקנים מקור עליון שנקרא באר, והתקון הוא כפי בחינת מעלת העוסקים בתורה, הצדיקים הראשונים שהיו במדרגה גדולה הם שהפרו את הבאר ועשוהו לשותות מנקה, והם האבות וכו', ומאז היתה ראיה התורה לנתן לישראל ועודנה לא היתה בבחינת ההשגה לשותות מנקה, עד שכריה נדביי הקים הם משה אשר הווייה לנו, ועמדו אחריו מקבלים ממנו וגיבאים ואנשי נקטת הגדולה ופרשה וגלו מצפונייה, והוא אומרו פרוה נדיביי הקים, כי תורה שכתב בלא תורה שבעל פה אין אדם יכול לשותות ממיה. ואמרו במחקק במשענתם הוא מה שהוסיפו לחדש בתורה חכמי הדורות, ואין זה אלא כחוקק בה חקוקה, ואינו כמדת הראשונים שפרו וקרו, וגם זה אינו אלא במשענתם של ראשונים שכל דקדוק ודקדוק שידקדק בתורה צריך לפרשו עליפי דבריהם, וכל דבר שלא יהיה מוסד עליפי דברי הקדמונים אין לסמוך עליו.

דברי הימים

ג' בתמוז של שנת ב'תפ"ח, בכניסת בני ישראל לארץ ישראל, חל ביום שישי וכשראה יהושע שהמלחמה עם יושבי ארץ כנען מתארכת וחשש מחילול שבת, קרא אל השמש והירח: "שמש בגבעון דום וירח בעמק איילון", והם שמעו לקולו ועמדו במשך ל"ו שעות עד מוצאי שבת.

בד' בתמוז שנת ד'תתנ"ו, בעת מסע הצלב הראשון, נהרגו כשלוש מאות יהודים שברחו מאימת הצלבנים והתחבאו בכפר קטן, אך הצלבנים הרגו אותם עד האחרון שבהם, הי"ד.

ביום זה בשנת ה'מ"ו, נתפס המהר"ם מרוטנבורג לאחר הלשנה של יהודי מומר, והוא נאסר בידי הקיסר רודולף הראשון במבצר אנוסייהיים, שדרש בעבורו כופר עצום בסך עשרים אלף מארק. המהר"ם התנגד לסחיפה ונפטר בכלא בשנת ה'נ"ג.

בה' בתמוז שנת ג'ש"כ, 11 שנה לפני חורבן בית המקדש הראשון, הגלה נבוכדנאצר לבבל את 'החרש והמסגר' בראשות יהויכין מלך יהודה. חז"ל פירשו, כי החרש והמסגר אלו תלמידי חכמים שבירושלים, שבשעה שהיו פותחים את פיהם בתורה היו כולם חרשים וסגורים לעומתם.

גם ד' בתמוז ד'תתנ"ו, נחשב כאחד מימי הפורענות הקשים של מסע הצלב הראשון, וביום זה התנפלו הצלבנים המוסתים על יהודי העיר קלן שבגרמניה, והללו העדיפו למסור את נפשם מלהמיר את דתם.

בט' בתמוז ג'של"ח, הובקעה חומת ירושלים ובט' באב נשרף ביהמ"ק. מכיוון שבבית שני הובקעה העיר ב"ז בתמוז, מתעניינים בו ולא בט', שלא להכביד.

ולקח אזור וטבל במים איש טהור

מפרסם היה הצדיק רבי צבי הירש הפהן מרימינוב, בקדשתו ובעבודתו הטהורה. אולם את כחו הגדול בתורה היה מצניע ומסתיר, ואף דרשותיו היו מעלפות בפסידים ונעלים מבינת הדיוטות. בשעה שהיה נושא את דברי תורתו, היה מתחיל תמיד מפרשת בראשית והיה מגולל בפרוטרוט את מארעות העולם החל מקבריאת העולם עד לפרשת השבוע ואל הפסוק שעליו נשא את דבריו.

שנה אחת, אור ליום רביעי של פרשת חקת, בעת שרבי אריה ליבוש חתנו של הרבי, ובנו של רבי אברהם אב"ד קרוטשין, ישן את שנת הלילה, ראה בחלומו חזיון נפלא. הנה הוא רואה את עצמו לאחר מלאת ימיו ושנותיו ונשמתו עולה למרומים, אלא שלפתע הוא רואה קהל רב של אנשים נוהרים במרוצה לאי שם. נסה רבי ליבוש לברר אצל הנוהרים לאן פניהם מועדות, אך הם מהרו לדרסם ולא ענו לו על שאלתו, אלא אמרו: "הזמן קצר מדי בשביל להקשות קשיות, בוא אף אתה עמנו ותבין על מה התרדה הגדולה הזאת". רץ החולם יחד עם פלם ולפתע מצא את עצמו בתוך טרקלין גדול ורחב ידים, שהיה עמוס לעיפה מפה לפה. במקום השלך הם ואל הניקל נכנס חותנו רבי צבי הירש מרימינוב, שהתישב בראש השלחן והחל לערף את שלחנו, כפי מנהגו מדי שבת. הטה רבי אריה ליבוש את אָזְנוֹ וְהִנֵּה שומע הוא את חותנו נושא דברים על פרשת השבוע, פרשת חקת, ושומע הוא ביצד הוא מקריא הרבי את הפסוק "ולקח אזור וטבל במים איש טהור" כשהוא מנגן את התבות בטעמי המקרא. מיד לאחר מכן אמר הרבי: "מה הסבה לכך, שהתבות 'ולקח אזור' בטעמות בטעמי קדמא ואזלא"? והמשיך: "התשובה לכך היא על פי דברי רש"י הקדוש שמביא כאן בשם מדרש אגדה מיסודו של רבי משה הדרשן, 'אזור נמוך מכלם, סמן שהגבוה שנתגאה וחסא ישפיל את עצמו באזור'. אולם עדין יש להתבונן ולבדק, ביצד יכול האדם שהתגאה ונא לידי חטא, להפך את עצמו ולהגיע לידי ענוה? לפיכך מטעמות התבות האלו בטעמי קדמא ואזלא, כדי לרמוז לאדם את דברי חכמינו וזכרונם לברכה במסכת אבות, 'הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה, דע מאין באת ולאן אתה הולך'. האדם צריך לתת לנגד עיניו את טעמי 'קדמא ואזלא', כדי שיזכר מהיכן בא ולאן הוא הולך, ועל ידי כך לא יבוא לידי גאווה".

הבקר אור ורבי אריה ליבוש התעורר משנתו, בשחלום הפלא נותר חקוק בזכרונו על כל פרטיו, ותפעם רוחו. מיד עם בואו אל בית מדרשו של חותנו, פגש שם כמה מחשובי החסידים וספר להם על דבר החלום ודברי התורה הנפלאים ששמע בחלומו מחותנו. הקשיבו לו השומעים ררב קשב והחליטו יחד שלא לספר את הדברים גרבים, ולהמתין עד השבת הקרובה, פרשת חקת, כדי לראות איילו דברים ישא הרבי בשבת קדש.

ישבו החסידים בצותא עם רבם בסעדת השבת, וכאשר החל הרבי לשאת את דבריו, נפעמו השומעים לשמע ביצד הרבי חוזר על המלים ששמע חתנו בחלומו, מלה במלה, והוא חוזר ומבאר את תבות הפסוק עם הטעמים שעליהם ומוסר ההשכל שצריך להפיק מהם. לא פלם היו שתפים לחלום הנפלא של חתן הרבי, אולם אלו שידעו זה מקבר על כך, נפעמו אל מול החזיון הנפלא שהתרחש מול עיניהם ומרב התרגשותם החלו להתלחש זה עם זה, ותוך דקות ספורות היה דבר החלום גלוי וידוע אצל כל הנאספים והלחישות נברו והלכו. בששים הרבי את דבריו, פנה אל חתנו שישב בסמוך ותמה באזניו: "מדוע שזורת תמיד דומיה וחררת קדש בשעת אמירת דברי התורה, ואלו היום הגיע לאזני קול רחש והמקהל? לא היה לו לרבי אריה ליבוש מנוס, והוא נאכל לספר לרבי את דבר החלום מראש ועד סופו, והסביר פי החסידים נפעמו למקרא דברי התורה השמימיים שגפי הרבי. לפליאת החתן, לא התרגש הרבי ואמר בתמימות ובטהר לב: "מדוע פה נרעשתם? הרי כך הוא הסדר תמיד, אין אני משמיע דברי תורה למטה, אלא אם פן השמעתיה את הדברים לפני בית-דין של מעלה והספיימו עליהם מן השמים".

את הספור הנפלא הזה ספר המהר"ד, רבי יששכר דב מבלז, כדי להזים את הסברה המקבלת כי לא היה רבי צבי הירש מרימינוב גדול בתורה, ובכך הוכיח להם כי כל דבריו היו בגחלי אש ומן השמים ענו אחריו 'מקדש', כפי נבואת מלאכי: "כיי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה ויקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא". גרסה אחרת היה מספר החסיד הוותיק רבי מרדכי הרש שמרלך מירושלים, ולפיה ארע הדבר עם דודו שנסע לקראת שבת קדש פרשת חקת לרימינוב ובדרך נפל למשכב עד שבמעט אפסו ספוייו והרופאים אמרו נואש לחייו. בחלומו ראה את החזיון הלזה, וכאשר הגריא בברכתו של רבי צבי הירש, שמע על שלחנו את דברי התורה ששמע בחלומו. גרסה שלישית יש על ספור זה, ולפיה ארע הספור עם החסיד רבי ליב מויסליק הסמוכה לבוקובסק, וחלומו ארע כבר לאחר הסתלקותו של רבי צבי הירש, וכאשר בקש להפגס להיכלו של הרבי כדי לשמע את דבריו, סרבו להכניסו על אף טענותיו שהיה תמך בו בימי חייו בקספ רב, ורק לאחר שספר שהיה שושבינו של הרבי בנשואיו האחרונים, הכניסוהו פנימה ואז שמע מפיו את דברי התורה הללו.

משבח

בביתו של רבי מנחם מנדל מרימינוב היו מבינים תמיד בפרות לחם ומחלקים אותן לעניים. פעם הבחין הרבי, כי בפרות הלחם התקטנו ממדתם הרגילה ואין בהם כדי שבעה כפי שהיה מקדם. תמה הרבי ובני הבית הסבירו: "שער הקמח התגבר, ולכן מקטינים אנו את הכפרות שאנו מחלקים לעניים". לא קבל הרבי את דבריהם ואמר: "את הכפרות יש להתקין לפי גדל הרעב, ולא לפי גובה השער", ומאז חזרו לאפות לעניים כפרות גדולות.

רבי יוסף מהורודוק, תלמידו של רבי חיים מוולוז'ין היה עוד בטרם יסד רבי חיים את ישיבתו המפורסמת, ועל אף שהיה נחשב בין גדולי דורו בזמנו, לא רצה לעשות את תורתו קרדם לחפר בו, ומצא את פרנסתו ממסחרו כשהוא עושה את תורתו קבע ומלאכתו עראי. ביתו היה פתוח לרוחה לכל נצרך וידו פתוחה לכל פושט יד. ספרו נכדיו, כי פעם נכנס אליו אדם אחד שמעשיו לא היו רצויים וקפה של שרצים היתה תלויה לו מאחוריו. בקש הלה מרבי יוסף להיות לו לעזר ואחיסטמך בצר לו, ורבי יוסף נעתר לבקשתו והעניק לו סכום נכבד. נודע הדבר לכמה מן הנראים ותלמידי החכמים שבגער, והם באו אליו בהטפת מוסר: "הא ביצד?! הרי פלוני הוא אחד ממושעי ישראל ואסור לרחם עליו, ומה הולך ותומך בו ביד רכה?" השיב להם רבי יוסף כשהוא מחנך: "אם איש זה הוא בכלל אלו שאסור לרחם עליהם, הרי בודאי מצבו עלוב ביותר, מפיון שאין לו מרחמים, ולכן מצוה גדולה היא לרחם עליו ולהתמך בידו."

זהירותו של רבי שלמה זלמן אויבךד בעניני ממון ובפרט בממון שאינו שלו, בהלואות ובעניני מקח וממכר, היתה מפלאה ורבות נתן ללמד ממנה. ספר אחיו רבי אברהם דב, שבצעירותו לזה מאחיו זה סכום כסף לצורך פרטי. יום הפרעון חל בשבעה באב, והוא הגיע בשעות אחר הצהריים לשכנת שגרי חסד, בה התגורר רבי שלמה זלמן, כדי לפרע את חובו, אף כיון שראה שהשמש נוטה לשקע, נכנס לבית פגסת סמוך ושם התפלל את תפלת המנחה. בתם התפלה עכבו ארמי בבית הפגסת וזווח עמו על ענין קלשהו, וכשראה שבינתים כבר הגיע זמן תפלת ערבית, המשיך והתפלל שם גם תפלת ערבית בצבור. לאחר התפלה, עלה לביתו של רבי אהיו והחזיר לו את החוב, ולפליאתו ראה שפני אחיו אינם בתמול שלשום. לא ידע רבי אברהם דב מדוע אין אחיו מאיר לו פנים כמימים ימימה, ובעודו פונה לצאת מביתו שאלו רבי שלמה זלמן: "האם אינך חפץ בשטר החוב?" החזיר לו רבי שלמה זלמן את השטר והצביע על תאריך הפרעון שבו: "שבעה באב, ועתה אנו עומדים כבר בשמונה באב!" אמר בתוכחה והמשיך: "דע לך, שבכך הפכת להיות גבאי דלא פרענא, אדם שאינו פורע את חובותיו בזמנו". סים רבי אברהם דב ואמר: "אברך צעיר הייתי, ואותו מעמד היה לי לשעור מאלף, כי בפרעון חוב יש להזהר ולהשיגח עד קוצו של יום".

ספר רבי אברהם ברוך שהקים פמה בתי חנוכה: "ביצד גמלה בי ההחלטה להיות מחנך בישראל? על פי מעשה שהיה בילדותי". תלמיד הת"ת המפורסם והנתיק "עץ חיים" היה, ושעות הלמודים התפרסו אז על פני כל שעות היום עד שנטו צללי ערב. בשעת הצהריים היו מחלקים לילדי התשובה צלחות עם לפתן, וכאשר סים הילד את מנתו היה רשאי לקבל מנה נוספת. באחד הימים קבל הילד את מנתו והחל לאכל, ומפני שרעב היה, חשש שמא עד שסיים את אכילתו, יאזל הלפתן. נגש אפוא אל הלפתן ובקש ממנה מנה נוספת, אך היא אמרה לו "הרי זה עתה קבלת את מנתך!" לא שלט הילד ביצרו, וברב געסו הפך את הקדרה על הלפתן ונר אצה. מהומה פרצה במקום, והילד לא ידע אנה הוא בא. כל הלילה נדדה שנתו של הילד מעיניו והוא חשש מהיום שלמחרת, שמא יעשו בו מוריו שפטים, ויחמקו עמו בואו ללמודיו נודע לו, כי המשפחה הרחוקה הצדיק רבי אריה לוי, מבקש לראותו. נסה הילד תחלה להשתמש, מפני שחשש מפגישתו עם המשגיח ובטוח היה שיגזף בו בהלכה, אך כשנכנס אל קתונו הקטן של רבי אריה, שלא היה אלא הקמור שמתחת המדרגות שבבנין, הושיבו רבי אריה ואמר לו: "שמעתי מה שארע עמך אמש, ומכאן הבנתי שאתה אוהב לאכל לפתן. הא לך צלחת של לפתן, שב ואכל לשבעה באות נפשך". סים רבי אברהם ואמר: "באותו רגע אמתית לעצמי, זה עתה קבלתי שעור מפלא בהלכות חנוכה, ולכשאגדל, אם יזני הבוהר אף אני אהיה מחנך בישראל בדרך זו של אהבה וימין מקרבת..."

כשהגיע רבי יצחק מזוקרא לקניצק, הכין לו ראש הקהל קבלת פנים נלהבת, הדליק מנורות גדולות בביתו והניח לפניו מרבדים. סרב הרבי להקנס ובקש לסלק את המנורות והמרבדים, אלא אם כן יבטיח לו המארח שפך יעשה לכל אורח שיבוא לביתו. גם על טענת המארח שהרי הוא צדיק גדול, השיב הרבי שמצות הכנסת אורחים דומה היא לתקיעת שופר, ואין הבדל בין קרו של איל קטן לשל גדול, ולא נכנס פנימה עד שסלקו את כל הסממנים שהכינו לקראתו.

מטעם

ולקח הכהן (וי' ט)
בטעמי מנח רביעי, וכן בתבות ואסף איש טהור, לרמוז לדברי הרמב"ם ששאר כל הפרות כשרות בין כהן גדול ובין כהן הדיוט, והעושה אותה לובש ארבעה בגדים של כהן הדיוט, ולכן מנח רביעי, שמניח עליו ארבעה בגדים ומניח בלשפה את שאר ארבעת הבגדים ולא לובשם. (פני יוסף)

ויבאו בני ישראל בלי העדה

הה"א של תבת העדה מסמלת בטעם הנקרא מקל והיא פאלו מחברת למלה הקודמת כל, ואפשר לקרוא בן בלה עדה, כדי לרמוז לדברי רש"י שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים, כי עדת החוטאים פלחה מן העולם. (הלכתא רבמא לשבתא)

ויאמר ה' אל משה ואלי-אהרן

בטעמי זרקא סגל, משום שמשוה רבנו ואהרן הכהן נזרקו מלחיות מונחים בארץ ישראל ולא זכו להגיע אל מגלתה של הארץ. (השיר והשבח)

וימאן אדום

פסק יש בין תבות אלו, הגם שהן מהפרות בטעמי מנח רביעי, ורמז יש כאן שכל מארעות העולם נעשים בגנות ה', וגם אם אדום מאן לתת את ישראל עבר בגבולו, היה זה על פי צויו ה', וללמד בא, שעל כל דבר צריך להתפלל ולבקש. (ברכת איש)

מדגש

על הפסוק "וישב ממנו שבי" מפרש רש"י "אינה אלא שפחה אחת" ומקורו בדברי חז"ל במדרש. בשפתי חכמים כתב, שמשמעות השם "שבי" הוא לשון יחיד, ולמד שהיא שפחה מספת מצרים שבה נאמר "עד בכור השפחה" וכשלקחו מצרים נאמר "עד בכור השבי" מכאן ששבי הוא לשון שפחה אחת. הרשב"ש כתב שהשפחה הטבלה לשם אמהות ולכן נהשבה בישראלית והתאכלו עליה, והרשב"א כתב שלפי התוספות נשבו כמה מיושראל וכן פרש הרמב"ם שששבו כמה שבויים ולא שפחה אחת. ינתן בן עזיאל מתרגום: "ושבא מנחון שבאי רבא", דהינו שששבו שבויים רבים, ובספר "פתשגן הדת" לרבי יצחק אליהו לנרא כתב שאולי נפלה טעות סופר בדבריו וצריך לומר: "שבאי רבא", וריבא היא שפחה בלשון ארמי. אך קשה לומר כן, שהרי גם בתרגום ירושלמי נאמר "שבאי רבא".

ממלח

אחד מגדולי העסקנים למען יהדות גרמניה המסורתית, שלחם בהרוף נפש נגד הרפורמים ומחרסי הדת, נשב פעם בסעודת מצוה יחד עם כמה מראשי השועלים המתבילים בפרקים ובתם הסעדה כבודו לזמן על הכוס בברכת המזון. נטל האיש את כוס הברכה, פנה אל קהל הנאספים ואמר: "אבקש את סליחתכם שאני פותח בנפש הרגיל שמעו נא רבותי, שכן יושבים כאן כמה אנשים שאין אני יכול לראותם כרבותי, מורי ומדריכי. אולם מפיון שהם עצמם מבריינים על עצמם כעל מורים, מורי דרך, אפתח ואמר: 'שמעו נא המורים'..."

ולקח הכהן עץ ארז ואזוב... והשליך אליתוף שרפת הפרה" - הארז מרמז על נאווה, והאזוב על שפלות ופחיתות. שתי המדות הללו אינן יפות לאדם, ולשתייהן יפה השרפה. כשם שאין האדם רשאי להתנאות, כך אין לו להיות שפל רוח יותר מדי, אלא יש ללכת בדרך האמצע, בשביל הזהב. (כלי יקר)